

Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement i Israel og Palestina 2024-2026

Vedtatt av MKR/AU 25. nov. 2024

Strategiens primære målgruppe er Mellomkirkelig råd (MKR), og den er førende for rådets arbeid. Men strategien gir også uttrykk for MKRs synspunkter på situasjonen i Israel og Palestina og har derfor også en bredere målgruppe.¹ Prioriteringene tas opp til ny vurdering når situasjonen tilsier det.

1. Grunnet for MKRs arbeid i Midtøsten

1.1 Kirkefelleskap

Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre. Kyrkjemøtet er sterkt uroa for dei kritiske levekåra til dei kristne i Midtausten.

(Kirkemøtet 2008)

Som kristne er vi kalt til å fremme *alle* menneskers menneskeverd, likeverd og rettigheter. Samtidig har vi en særlig relasjon til våre trossøsken i Midtøsten, og som del av den verdensvide kirke har vi ansvar for å sikre et fortsatt kristent nærvær i det området hvor kirken oppstod.

Den norske kirke har en nasjonal samarbeidsavtale med vår søsterkirke, Den evangelisk-lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (ELCJHL). Nidaros og Borg har egne samarbeidsavtaler, og flere menigheter har vennskapsavtaler med ELCJHL. Gjennom medlemskapet i Kirkenes verdensråd (KV) og Det lutherske verdensforbund (LVF) er Den norske kirke også knyttet til kirkene i Midtøsten.

1.2 Arbeid for fred og rettferdighet

Kirkens menneskerettighetsarbeid forener kristen tro og menneskesyn og respekten for menneskerettigheter og den internasjonale rettsorden.

Vi tror at Gud har skapt alle mennesker i sitt bilde, og menneskets iboende verdighet ligger til grunn for den radikale likeverdstanden i kristendommen. Kirkens engasjement for de universelle menneskerettighetene har derfor troen på Gud som skaper som fundament. Men også troen på Jesus Kristus som viser Guds omsorg for hele det menneskelige livet og kirkens kall og

¹ Dette strategidokument er en forkortet og revidert utgave av *En pilegrimsvandring for rettferdighet og fred. Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel 2021–2023* (vedtatt 28.04.21)

oppgave, som innebærer å ta et oppgjør med undertrykkelse, ulikhet og urett, begrunner kirkens menneskerettighetsarbeid.

(Kirkemøtet 2014)

En sentral del av kirkens diakonale oppdrag er å forkynne budskapet om nestekjærlighet, rettferdighet og fred. I Bibelen henter vi inspirasjon og kraft til å utføre dette oppdraget, men Bibelens tekster gir ingen veiledning til konkrete løsninger på vår tids politiske konflikter. Internasjonal lov og menneskerettighetene må legges til grunn for å løse konflikter i det internasjonale samfunnet. Dette gjelder også for forhold knyttet til Israel og Palestina. Stater og enkeltpersoner som begår brudd på Folkeretten og menneskerettighetene, må holdes ansvarlig for dette gjennom internasjonale mekanismer som ICC (Den internasjonale straffedomstolen) og ICJ (Den internasjonale domstolen). MKR holder Den norske stat juridisk ansvarlig for å beskytte menneskerettighetene, mens kirken har et moralsk ansvar for å se til at myndighetene ivaretar sitt ansvar.

1.2 Kirkens særlige ansvar og handlingsrom

Kirkemøtet i 2014 gav prioriteringer for Den norske kirkes menneskerettighetsarbeid, og noen av disse begrunner MKRs ansvaret og engasjementet i Israel og Palestina:²

- Der kristen tro brukes for å legitimere menneskerettighetsbrudd, eller der kirken selv står ansvarlig for overgrep
- Henvendelser fra økumeniske organisasjoner som Den norske kirke er medlem av, samt henvendelser fra andre kristne kirker og organisasjoner
- Religionsfrihet
- Saker der den norske stat eller andre norske aktører er ansvarlige for menneskerettighetsbrudd
- Mulighet for gjennomslag

Det viktigste Den norske kirke kan bidra med for å fremme rettferdighet og en varig fred i Israel og Palestina, er støtte til de lokale kirkene og kristne organisasjoner. Dette skjer i samarbeid med økumeniske organisasjoner og norske kirkelige organisasjoner som arbeider i regionen, i fremste rekke Kirkens Nødhjelp.

Den norske kirke har ansvar for å ta avstand fra misbruk av kristen teologi som legitimerer fortsatt urett, og si ifra der kirken selv (religion) er en del av konflikten. Vi skal også engasjere oss når den norske stat er ansvarlig for menneskerettighetsbrudd, noe som er relevant i forhold til Israels ulovlige okkupasjon av Palestina.

² [Kirkemøtesak 9/14](#)

2. Den aktuelle situasjonen

MKR's strategi for 2024-2026 bygger på vurderinger av den politiske situasjonen pr. november 2024. Dette må selvsagt tas opp til ny vurdering ettersom forholdene endres raskt og uforutsigelig.

MKR krever umiddelbart våpenhvile i Gaza og Libanon og tilgang på tilstrekkelig humanitær hjelp til etterlatte, sårede og flyktninger. MKR anerkjenner Israels rett til selvforsvar og palestineres rett til motstand mot den ulovlige okkupasjonen. Men begge deler må skje innenfor folkerettens og humanitærrettens rammer. Det pågår grove krigsforbrytelser, og Israel etterforskes av ICJ for et mulig folkemord på Gaza. Situasjonen er ekstremt dramatisk. MKR tar sterk avstand fra alle former for terror og krigsforbrytelser, uavhengig av hvem som står bak.

MKR anerkjenner staten Israels rett til å eksistere og israeleres legitime behov for sikkerhet innenfor trygge grenser. Men vi forventer at Israel som et demokrati og en rettsstat, respekterer internasjonal rett. Israels okkupasjon av palestinske områder i 1967 og etableringer av israelske bosetninger på okkupert land er ulovlige og må opphøre (jf. ICJ kjennelse 2024). MKR holder israelske myndigheter ansvarlige for den systematiske diskrimineringen, basert på religion og gruppetilhørighet, som pågår både i Israel og i de okkuperte områdene. Både israelsk lovgivning og politikk innebærer krenkelser av palestinere (både muslimer, kristne og andre som ikke er jøder) sine menneskerettigheter, og er uforenelig med å være et demokrati og en rettsstat.

MKR støtter anerkjennelsen av Palestina som stat. Men vi er bekymret for mangelen på demokratisk lederskap i de palestinske områdene. MKR støtter palestineres rett til selvstyre og er glad for norske myndigheters bidrag til å utvikle et palestinsk sivilsamfunn. MKR vil påpeke de lokale kirkenes viktige rolle i palestinske lokalsamfunn gjennom skoler og helseinstitusjoner, barne- og ungdomsarbeid og diakonale tiltak, og ikke minst gjennom å praktisere nestekjærlighet og insistere på alle menneskers likeverd.

En rettferdig, varig og fredelig løsning må komme som et resultat av politiske forhandlinger mellom partene, med støtte fra det internasjonale samfunnet. Det er ikke vår oppgave som kirke å ta stilling til hvilken konkret løsning en bør velge, men insisterer på at uansett om det blir en en- eller tostatsløsning, må alle som bor i området gis samme rettigheter og samme mulighet til å leve i trygghet og fred. MKR fastholder at en rettferdig og varig fred bare oppnås ved at den israelske okkupasjonen av Palestina opphører, slik at palestinerne gis mulighet til en demokratisk utvikling, trygghet og selvbestemmelse. Samtidig må Israels borgere kunne leve i sikkerhet innenfor statens internasjonalt anerkjente grenser.

MKR vil fortsette samarbeidet med lokale og internasjonale partnere, samt ikke-voldelige aktører på både palestinsk og israelsk side, og i tillegg løfte fram de brutale fortellingene om overgrep og menneskerettighetsbrudd. Det vil være særdeles viktig for oss å øke dialogen med og støtten til kristne kirker og organisasjoner, og generelt bidra til å styrke religiøse aktører som endringsagenter.

7. oktober-terroren og den påfølgende krigen i Gaza har bidratt til økt engasjement, men også til mer krevende relasjoner i Norge. Både norske jøder, kristne og muslimer er direkte berørt gjennom familier og nære bånd til området. Jøder melder om økende antisemittisme, og at de kjenner seg utrygge i Norge. Situasjonen blir mer polarisert, og dialogarbeidet er krevende. Mange opplever at det er vanskelig å snakke om konflikten, noe som også påvirker barn og unge.

3. Mål og prioriterte arbeidsområder

3.1. Styrke relasjoner mellom Den norske kirke og kristne i Palestina og Israel

Kirker og kristne institusjoner på Gaza ligger nå i ruiner, og det er fare for at hele den kristne befolkningen der kan forsvinne. Et 2000 år gammelt kristent nærvær i Gaza kan ta slutt. I Israel og på Vestbredden er de kristne en svært utsatt gruppe, og de utgjør nå kun om lag 1–2 % av befolkningen. Den siste tiden har det vært flere angrep på kristne helligdommer og trakassering av kristne. Kristne opplever å bli presset ut av Jerusalem, og kirkelederne i byen ber innstendig om støtte fra søsterkirker rundt om i verden. Livet på Vestbredden blir stadig mer uutholdelig. Mange kristne familier som har mulighet til det, flytter til andre land. Situasjonen er kritisk.

Fortsatt er kirkene til stede, og de er trofaste mot sitt oppdrag. De feirer gudstjenester, døper barn, hjelper familier i nød og gir skolegang og helsehjelp. Men i økende grad er de avhengig av støtte fra sine søsterkirker. Vi bærer et medansvar for å bevare det kristne nærværet i landet hvor kirken ble grunnlagt. Vi vil lytte til kristne palestineres fortellinger om en brutal hverdag, men også fastholde deres kristne håp om at en dag skal også de få leve i fred og trygghet.

Samarbeidet mellom Den norske kirke og ELCJHL er regulert i en felles samarbeidsavtale mellom ELCJHL og flere partnerkirker (COCOP-avtalen). Borg og Nidaros bispedømme har egne samarbeidsavtaler, og mange menigheter i Den norske kirke er vennskapsmenigheter med menigheter i ELCJHL. MKR koordinerer vennskaps-samarbeidet på nasjonalt nivå og deltar i kirkens årlige partnern møte. Kirkerådet gir økonomisk støtte, blant annet til kirkens arbeid med ungdom og kvinners rettigheter og likestilling. MKR vil arbeide for å øke støtten fra Norge til de lutherske skolene.

MKR vil videreføre samarbeidet med Kirkens Nødhjelp og internasjonale økumeniske organisasjoner. Det er også et mål å knytte et nærmere samarbeid med lokale kristne organisasjoner, slik som Sabeel og Kairos Palestine.

MKR konsentrerer sitt arbeid om Israel og Palestina, men har også et engasjement for andre land i Midtøsten. I dette bredere engasjementet er MKR avhengig av et samarbeid med det regionale kirkerådet (Middle East Council of Churches), Kirkenes verdensråd og i særlig grad Kirkens Nødhjelp, Bibelselskapet og andre norske organisasjoner med eget arbeid i regionen.

3.2. Fremme teologisk refleksjon og religionsdialog som gir økt kunnskap og forståelse for konfliktenes kompleksitet

I møte med konfliktene i «Det hellige land» brukes Bibelen både som motivasjon til fredsbyggende arbeid og til legitimering av undertrykkelse. MKR ønsker å tydeliggjøre Bibelens fredsbudskap og holde fram det kristne menneskesynet, også i aktuelle politiske konflikter. Samtidig vil vi si fra når Bibelen misbrukes i den hensikt å oppnå politisk eller økonomisk gevinst for enkelte grupper. Dette blir særlig alvorlig når bibeltekster blir brukt for å legitimere krenkelse av andres liv og rettigheter. MKR vil ta et oppgjør med former for kristensionisme og kristnes støtte til jødisk sionisme, som undergraver andre befolkningsgruppers rettigheter.

Rapporten [*Den norske kirke i møte med jødedom og jøder*](#) som ble levert oppdragsgiverne MKR og Bispemøtet i april 2024, inneholder en rekke anbefalinger. De som er mest relevante for MKR, er innarbeidet i strategien for 2024-2026. Det dreier seg særlig om behov for økt kunnskap og teologisk refleksjon, menneskerettighetsarbeid, kommunikasjon om konflikten i Israel og Palestina, antisemittisme, kristensionisme, misjon overfor jøder og dialogarbeid. MKR vil samarbeide nært med Bispemøtet om oppfølgingen av rapporten, bl.a. om kunnskapsutvikling og ressurser til bruk i Den norske kirke.

MKR vil prioritere arbeidet mot antisemittisme og islamofobi, og også inkludere dette i arbeidet med en sak til Kirkemøtet i 2026 om rasisme. Det er viktig for MKR å gjenopprette en god relasjon til Det Mosaiske Trossamfund og gjenoppta arbeidet i Kontaktgruppen.

Den brutale krigen i Gaza har bidratt til en mer polarisert og krevende samtale om Israel og Palestina, og ytringsrommet er skrumpet inn. MKR vil bidra til en bedre offentlig debatt og også skape rom og anledninger til samtaler internt i Den norske kirke og med andre samarbeidspartnere om dette arbeidet. MKR vil legge til rette for samtaler og tilby ressurser til menigheter og andre til bruk i dialogarbeid. MKR vil prioritere ungdomsdeltagelse i dette arbeidet framover.

3.3 Bidra til en rettferdig, fredelig og demokratisk utvikling i både Israel og Palestina

MKR's viktigste bidrag til en rettferdig fred i Israel og Palestina er støtten til kirkene i området. Ved å støtte kirkenes tilstedeværelse og vitnesbyrd om menneskeverd og likeverd, skoledrift, arbeid med likestilling og annen diakonal virksomhet, er vi med på å bedre og forandre forholdene på bakken. KV's ledsagerprogram (EAPPI), som i Norge administreres av Kirkens Nødhjelp, er et unikt program hvor ledsagere, sendt ut av kirkepartnere, kombinerer en solidarisk medvandring med dokumentasjon av konkrete menneskerettighetsbrudd. MKR vil arbeide for at flere fra Den norske kirke deltar i dette programmet, og også oppfordre til å støtte Kirkens Nødhjelps humanitære arbeid i Gaza og på Vestbredden.

MKR vil fortsette å være en tydelig offentlig stemme og insistere på likt menneskeverd, like rettigheter og demokrati for alle folkegrupper bosatt i Israel og Palestina. MKR vil skjerpe bevisstheten om hvor viktig dette er som grunnlag for en framtidig fredsløsning.

MKR vil fortsette å kritisere den israelske okkupasjonspolitikken og den systematiske diskrimineringen og elimineringen av palestineres menneskerettigheter. MKR vil selvsagt også kritisere menneskerettighetsbrudd fra palestinske myndigheter og grupperinger. MKR er bekymret for forvitringen av det israelske demokratiet og Israels manglende respekt for Folkeretten. MKR vil også, gjennom sin medvirkning i KV, bidra til å følge opp vedtaket i generalforsamlingen i Karlsruhe i 2022 som oppfordrer til å drøfte hvorvidt «apartheid» er en adekvat betegnelse på den faktiske situasjonen.

MKR fastholder at okkupasjonen er ulovlig, og at derfor er også økonomisk samhandling med israelske bosettere ulovlig. MKR vil oppfordre norske myndigheter til å øke det økonomiske presset mot Israel ved å få realisert en merkevareordning og i sterkere grad råde norske innbyggere og næringslivet til å respektere at det er forbudt ifølge folkeretten å handle bosettervarer og å investere i økonomi som opprettholder okkupasjonen. MKR krever at Oljefondet trekker seg ut av alle selskaper som har investeringer i bosetterøkonomien. MKR vil minne norske myndigheter om at «Norge ikke tillater salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er [krig](#) eller krig truer, eller til land hvor det er [borgerkrig](#), og utfordre på at dette også må omfatte andre militært anvendelige produkter og eksport via tredjeland» (jf. ICJ 2024 tredjelandets forpliktelser).

4. Mål og tiltak 2024–2026

Styrke relasjoner til kristne i Palestina og Israel

1. Bidra til økt kunnskap om de kristnes situasjon gjennom å formidle kristne stemmer fra regionen inn i norsk kirkeliv og offentlighet.
2. Ivareta partnerskapsavtalen (COCOP) med Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og det hellige land (ELCJHL).
3. Veilede menigheter i Den norske kirke som har vennskapssamarbeid med menigheter i ELCJHL og oppfordre alle menigheter til solidaritet med ELCJHL.
4. Samarbeide nært med Kirkens Nødhjelp og bevisstgjøre menighetene på deres mulighet og ansvar for å bidra til KNs humanitære arbeid.
5. Samarbeide med økumeniske aktører, særlig KV og LVF. Prioritere EAPPI-programmet og deltagelse i KV- og LVF-initiativer.
6. Styrke kontakten med Kirkerådet i Midtøsten (MECC) og holde seg oppdatert på utviklingen i Midtøsten, særlig gjennom KN og norske kirkelige aktørers arbeid.

Fremme teologisk refleksjon, kunnskap og religionsdialog

7. Samarbeide med utdanningsinstitusjoner, dialogsentre, kristne organisasjoner, jødiske og muslimske miljøer og HL-senteret for å utvikle ressursmaterieil, opplæringstilbud og veiledning for ansatte, tillitsvalgte og frivillige i Den norske kirke.
8. Ta initiativer i Norges Kristne Råd for å styrke et felleskristent vitnesbyrd som fremmer fred og rettferdighet i Israel og Palestina.
9. Motvirke at Israel-Palestina-konflikten virker polariserende i kirkelige miljøer og i samfunnet for øvrig, gjennom å utvikle arenaer for samtaler og dialogarbeid. Ungdomsdeltagelse skal gis prioritet.
10. Ta tydelig avstand fra alle former for antisemittisme og islamofobi og reagere når dette dukker opp i våre egne sammenhenger og i det offentlige rom. Være en kunnskapsbasert bidragsyter hva angår forståelse av disse begrepene, for å bidra til at de ikke utvannes eller misbrukes.
11. Opprettholde relasjonen til Det Mosaiske Trossamfund og gjenoppta dialogen i Kontaktgruppen. Utvikle samarbeid med ulike jødiske miljøer i Norge. Videreføre dialogene i kontaktgruppene med Muslimske Dialognettverk og Islamsk Råd Norge.
12. Samarbeide med Bispemøtet om å følge opp anbefalinger fra rapporten «Den norske kirke i møte med jøder og jødedom».

Bidra til en rettferdig, fredelig og demokratisk utvikling

13. Være en tydelig kirkelig stemme i norsk offentlighet for fred og rettferdighet i Israel og Palestina, ut fra kirkens teologiske grunnlag og respekt for internasjonal rett og menneskerettighetene.
14. Insistere på likt menneskeverd, like rettigheter og demokrati for alle mennesker bosatt i Israel og Palestina, uavhengig av religion og grupper.

15. Ta tydelig avstand fra okkupasjonspolitikken og andre menneskerettighets- krenkelser og folkerettsbrudd og kreve at avgjørelser fra internasjonale domstoler respekteres av alle parter.
16. Støtte demokrati- og menneskerettighetsforkjempere i Israel og Palestina gjennom MKRs lokale samarbeidspartnere.
17. Utfordre norske myndigheter til å ta i bruk både politiske og økonomiske virkemidler for å avskaffe den ulovlige okkupasjonen og forhindre handels- eller investeringsforbindelser som bidrar til å opprettholde okkupasjonen, samt minne om tredjelands forpliktelser ved videresalg av våpen og militært utstyr.
18. Delta i det økumeniske arbeidet for rettferdig fred og følge opp utfordringer, uttalelser og ressurser fra KV, LVF og kirkeledere og kristne organisasjoner i Israel og Palestina.